

*Araştırma/Research Article***Sağlık Yüksek Okulu Öğrencilerinin HIV/AIDS'le İlgili Bilgi ve Tutumları****Mine Kaya^{1*}, Rukiye Aylaz², Yurdağül Yağmur², Gülsen Güneş³**¹AÇSAP Merkezi, ²İnönü Üniv. Sağlık Yüksek Okulu, ³İnönü Üniv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD., Malatya* Mine Kaya, İnönü Üniv.Tıp Fak.Lojmanları 22/7 Malatya. Tel: 532.7217698. E-posta: kayamine70@yahoo.com

Kor Hek 2007; 6 (3): 175-180

Özet: İnönü Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin (n=190) HIV/AIDS hakkında tutumlarını ve bilgi düzeylerini saptamak amacıyla düzenlenmiş tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu gözlem altında doldurulmuştur. Öğrencilerin HIV/AIDS hakkında en çok bildiklerileri kaynak okul dersleridir. 4. sınıfların bilgi puan ortalaması 1. sınıflardan anlamlı düzeyde yüksektir. AIDS bilgi anketi korunma, bulaşma yolları ve genel bilgiler alt gruplarına göre, sağlık memurluğu öğrencileri hemşirelik ve ebelik öğrencilerinden genel bilgi açısından anlamlı düzeyde yüksek puan almıştır. Öğrenciler sınıflarına göre değerlendirildiğinde, hem korunma, hem de bulaşma yolları ile ilgili bilgi puan ortalamaları 4. sınıflarda anlamlı düzeyde yüksektir. Öğrencilerin yarısından fazlası AIDS'li olduğunu bildikleri kimselerden uzak durmayacağını, AIDS'li birinin kendisine dokunmasından rahatsız olmayacağını, AIDS'li kişilerden kaçınmayacağını ve AIDS'e yakalanmaktan korktuğunu, yarısına yakını AIDS'li biriyle aynı evi paylaşmayacağını ifade etmiştir. SYO öğrencilerinin bilgi puanı ortalaması ve başlıca sorulara verdikleri doğru yanıtlar genel olarak yüksektir. Ancak sağlık bilimleri öğrencileri olarak düşünüldüğünde, bilgi ve AIDS'li hastalara karşı tutumlarda olumsuz ve çelişkili ifadeler vardır. Sağlık ve sağlık hizmeti sunumu ile ilgili öğrenim veren okullarda özellikle HIV/AIDS'i önleme, korunma ve AIDS'li hastaların bakımları konusunda etkin eğitim stratejileri ve programları geliştirilmelidir.

Anahtar sözcükler: AIDS, öğrenci, bilgi, tutum.**Knowledge and Attitudes of School of Health Students Concerning HIV/AIDS**

Abstract: The aim of this descriptive study was to evaluate the knowledge and attitude of the first and fourth-year students (n=190) of Inonu University Health High School concerning HIV/AIDS. The questionnaire that developed by investigators was applied to students under observation. The main source of information was the lectures on the school. Mean scores on the knowledge of the fourth-year students were significantly higher than the first-year students. General knowledge scores of health official students were higher than midwifery and nursing students. The fourth-year students were highly knowledgeable about the transmission routes and precaution than first-year students. More than half of the students declared that they would not avoid from a person with HIV/AIDS, they would not fear to touch with a person with the disease and they would worry about getting AIDS. Nearly half of the students would not live together in the same home with a person with HIV/AIDS. Mean scores of the knowledge and the number of correct answers on main questions are definitely higher for the students. However, their some knowledge and attitudes to patients with AIDS were contradictory. This results suggest a need for effective strategies and education programmes for prevention and therapy of HIV/AIDS and developing positive attitudes to people with AIDS.

Key words: AIDS, student, knowledge, attitude**GİRİŞ**

Dünyada, 2005 yılının sonu itibariyle 40,3 milyon insan HIV'le birlikte yaşamaktadır. Bunların 2,3 milyon kadarı 15 yaş altı çocuklardan oluşmaktadır. HIV'le enfekte olma sıklığının 1990'lı yılların sonunda pik yaptığı ve ardından daha durağan bir hale geldiğine inanılmaktadır. Bununla birlikte Doğu Avrupa ve Orta Asya gibi bazı bölgelerde artmaya devam etmektedir. AIDS'le ilgili dünya çapında 2001 yılından bu yana gerçekleştirilen çabalar sonucu birçok ülkede kondom kullanımı, tekeşlilik teşvik

edilmiş, bilgi düzeyleri büyük oranda artırılmıştır (1).

Sağlık Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de ilk olgunun saptandığı 1985 ile 2005 yılları arası toplam hasta ve taşıyıcı sayısı 2254'dir. Bunların 588'i hasta, 1666'sı HIV pozitifdir. Son verilerde 2005 yılında 332 yeni vaka saptanmıştır. Bunların çoğu 20-49 yaş aralığında, 2/3'ü erkektir. Bu rakamların tahmin edilenin altında olduğu düşünülmektedir (2).

AIDS'ten korunmada, hastalık halen tedavi edilebilir olmadığından sağlık eğitimi ve önleme asli öncelikleri oluşturmaktadır. Enfeksiyonun

kontrolüyle bağlantılı olarak AIDS hakkında yeterli bilgilere sahip olmak çok önemlidir. Aynı zamanda bilgi düzeyini yükseltmek risk davranışlarını da azaltmaktadır. Ergen ve gençlerin yüksek riskli davranışlardan kaçınmak için daha bilgili olmaları beklenebilir, ancak bu her zaman gerçekleşmemektedir (3).

Üniversite öğrencileri birçok ülkede HIV/AIDS önleme ve eğitim programlarının hedef gruplarından biri olmuştur. Çünkü bu grup, cinsel aktivitenin yüksek olduğu, partner sayısının arttığı bir gruptur (4).

Hemşire, ebe ve sağlık memurları tıp alanında hekimlerle birlikte, hizmet sunumunun en önemli öğeleridir. Bu meslek grupları için eğitim gören öğrenciler hem buldukları yaş grubu, hem HIV/AIDS gibi önemli bulaşıcı hastalığı olan bireylere sağlık bakımı sunacak kişiler olmaları ve hem de toplumda sağlık eğitimi ile ilgili başlıca grup olmaları nedeniyle HIV/AIDS hakkında bilgi ve tutumları büyük öneme sahiptir. Diğer birçok hastalıkta olduğu gibi HIV/AIDS hakkında olumsuz tutum ve davranışlar, risk altında olan grupları, hasta kişiyi, ailesini ve hatta tüm toplumu destek ve tedaviye ulaşma gibi konularda etkiler. Bu nedenle sağlık personeline, özellikle hemşirelere verilecek bilgiler ve eğitim nitelikli ve iyi planlanmış olmalıdır (5,6).

Bu araştırmanın amacı İnönü Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin HIV/AIDS hakkında tutumlarını ve bilgi düzeylerini saptamaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. İnönü Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu, 1 ve 4. sınıflarında öğrenim gören 235 öğrenci, araştırma evreni olarak belirlenmiştir. Katılım oranı %80,8'dir (n=190). Anketler öğrencilere sınıflarında, gözlem altında uygulanmıştır. Anket uygulaması öncesinde öğrencilere araştırma ile ilgili bilgiler verilerek bilgilendirilmiş olurları alınmış, kabul edenler anketleri doldurmuştur. Üniversite öğrencilerinde yapılmış bir araştırmadan yararlanılarak araştırmacılar tarafından geliştirilen anket formu, öğrencinin bölümü, sınıfı, cinsiyeti, AIDS hakkında bilgilendirme kaynaklarını araştıran soruları, 34 maddeden oluşan HIV/AIDS bilgi düzeyi sorularını ve 20 maddeden oluşan AIDS'e karşı tutum ifadelerini içermektedir (4). Bilgi düzeyini sınav sorularında her bir bilgi ifadesi için "doğru" ya da "yanlış" seçeneklerinden birini tercih etmişlerdir. Her bir soru için doğru yanıt veren öğrencilerin bilgi

puanları 34 soru için 100 üzerinden hesaplanmıştır. Tutumları sorgulayan bölümde ise, 20 ifade verilmiş ve likert skalası biçiminde "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "görüşüm yok", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir.

Analizlerde student-t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. İstatistikler SPSS programı kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların %81,1'i (154) kız, %18,9'u (36) erkek öğrencidir. Hemşirelik bölümünden 101, ebelik bölümünden 47, sağlık memurluğu bölümünden 42 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Bu öğrencilerin %50,5'i (96) 1. sınıfta, %49,5'i (94) 4. sınıfta öğrenim görmektedir.

Öğrencilerin HIV/AIDS hakkında en çok bilgilendikleri kaynak %31,1 (59) ile okul dersleri, ikinci sırada %22,1 (42) ile gazete, dergi ve kitaplar ve %14,2 (27) oranında televizyon ve radyo haberleridir. Tablo 1'de AIDS bilgi sorularına öğrencilerin verdiği doğru ve yanlış yanıtlar görülmektedir.

Cinsiyet, sınıf ve bölüm değişkenlerine göre bilgi sorularına verilen doğru yanıtlar yoluyla hesaplanan AIDS bilgi puanları Tablo 2'de verilmiştir.

Cinsiyet ve bölüme göre AIDS bilgi puanları arasında fark saptanmazken 4. sınıfların bilgi puan ortalaması 1. sınıflardan anlamlı düzeyde yüksektir (p=0,001).

AIDS bilgi anketindeki sorular korunma, bulaşma yolları ve genel bilgiler olarak ayrıldığında, sağlık memurluğu öğrencileri hemşirelik ve ebelik öğrencilerinden genel bilgi açısından anlamlı düzeyde yüksek puan almıştır (p=0,001) (Tablo 3).

Öğrenciler sınıflarına göre değerlendirildiğinde, hem korunma, hem de bulaşma yolları ile ilgili bilgi puan ortalamaları 4. sınıflarda anlamlı olarak yüksek saptanmıştır (p=0,001) (Tablo 4).

Öğrencilerin HIV/AIDS ve HIV/AIDS'li bireylere ilişkin tutumları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Öğrencilerin %61,1'i AIDS'li olduğunu bildikleri kimselerden uzak durmayacaklarını, %52,7'si AIDS'li birinin kendilerine dokunmasından rahatsız olmayacaklarını, %59,4'ü AIDS'li kişilerden kaçınmayacaklarını belirtmiştir. Ancak öğrencilerin %44,2'si AIDS'li biriyle aynı evi paylaşmayacağını, %64,2'i AIDS'e yakalanmaktan korktuğunu ifade etmiştir.

Tablo 1. Sağlık Yüksek Okulu Öğrencilerin (n=190) AIDS Bilgi Anketi sonuçları

Soru	Doğru yanıt veren		Yanlış yanıt veren	
	n	%	n	%
Karşı cinsle korunmasız cinsel ilişki HIV'i bir kadından bir erkeğe bulaştırma riski taşır	184	96,8	5	2,6
Stres AIDS'e neden olur	184	96,8	3	1,6
Karşı cinsle korunmasız cinsel ilişki HIV'i bir erkekten bir kadına bulaştırma riski taşır	182	95,8	8	4,2
Kan nakli sırasında hastalıklı kan almak kişiye HIV bulaştırabilir	182	95,8	3	1,6
HIV'li bireyle korunmasız cinsel ilişkide bulunmak onu bulaştırma yollarından biridir	181	95,3	6	3,2
AIDS o kadar ciddi değildir, soğuk algınlığına benzer	180	94,7	7	3,7
Bir kişiye bakarak onun AIDS'li olduğu söylenebilir	179	94,2	10	5,3
HIV meniden (sperma) bulaşabilir	178	93,7	8	4,2
HIV vajinadaki sıvıda bulunabilir	177	93,2	10	5,3
AIDS bedenin hastalığa karşı savaşmakta zorlandığı tıbbi bir durumdur	175	92,1	13	6,8
İğne ve şırıngaları bir kez bile paylaşmak bile HIV'in bulaşmasının çok kolay bir yoludur	175	92,1	13	6,8
Cinsel ilişki sırasında prezervatif kullanılması HIV'in bulaşmasını engelleyebilir	173	91,0	15	7,9
Vücut sıvıları değiş tokuşu olmadan HIV'li birine dokunsanız bile HIV bulaşabilir	172	90,5	14	7,4
Yediğiniz besinlerden HIV kapabilirsiniz	172	90,5	14	7,4
İnsanlar düzenli olarak yapılan egzersiz sayesinde HIV'den korunabilirler	172	90,5	12	6,3
İlaç bağımlısı birinin iğnesinin/şırıngasının kullanılmasıyla HIV bulaşabilir	168	88,4	19	10,0
HIV kan dolaşımına vajina, penis ya da anüsteki doku yarıkları yoluyla geçebilir	167	87,9	19	10,0
HIV'den korunmada tek eşli cinsel yaşam önemlidir	162	85,3	24	12,6
HIV başkasının saç fırçası ya da tarağını kullanmakla yayılabilir	161	84,7	28	14,7
AIDS'e bel soğukluğuna da neden olan bakteri yol açmaktadır	161	84,7	20	10,5
Hasta kişilerle günlük ilişki yoluyla (el sıkışma, aynı telefonu kullanma, aynı tuvaleti kullanma vb.) HIV geçebilir	153	80,5	34	17,9
AIDS'li bir birey hiçbir belirti göstermese bile hastalığı başkalarına bulaştırabilir	153	80,5	32	16,8
HIV kişinin bedenini sağlıklı insanları nadiren etkileyen hastalıklardan koruyamayacak duruma getirir	153	80,5	34	17,9
AIDS'e bir bakteri neden olur	149	78,4	38	20,0
HIV'li anneden HIV'li bebek doğar	147	77,4	38	20,0
HIV anal ilişki yoluyla bulaşabilir	145	76,3	39	20,5
HIV'i önleyen bir aşı vardır	144	75,8	36	18,9
HIV'li birini öpmekle hastalık bulaşabilir	141	74,2	44	23,2
HIV'li bireylerle tabak, çatal ya da bardakları paylaşmak HIV bulaştırabilir	131	68,9	51	26,8
HIV anne sütüyle bulaşabilir	130	68,4	57	30,0
AIDS'li bir kişiyle aynı havuzda yüzmekle hastalık bulaşabilir.	129	67,9	53	27,9
Bir kişi oral seks yoluyla HIV alabilir	121	63,7	63	33,2
Sivrisineklerden, sineklerden ve karıncalardan HIV bulaşabilir	121	63,7	59	31,1
AIDS'li insanlar genellikle yetersiz bağışıklık sistemlerine bağlı olarak hastalıklara yakalanırlar	120	63,2	66	34,7

Tablo 2. SYO Öğrencilerinin bazı değişkenlere göre AIDS bilgi puanları

		n	AIDS bilgi puanları (Ort±SS)	p
Cinsiyet	Erkek	28	87,6±8,8	0,361
	Bayan	106	85,8±8,8	
Sınıf	1	65	83,3±9,0	0,001*
	4	69	88,9±7,8	
Bölüm	Ebelik	32	84,0±8,7	0,191
	Hemşirelik	72	86,4±8,9	
	Sağlık Memurluğu	30	88,0±8,4	
Toplam		134	86,2±8,8	

Tablo 3. AIDS Bilgi anketi alt gruplarının öğrencilerin bölümlerine göre puan ortalamaları

	Ebelik	Hemşirelik	Sağlık Memurluğu	F	p
Korunma (n=174)	92,2±11,3	92,3±10,9	93,8±13,0	0,267	0,766
Bulaşma (n=149)	81,5±10,3	84,0±10,7	83,0±11,1	0,685	0,506
Genel bilgi (n=177)	81,9±13,7	86,7±13,6	93,4±9,5	7,974	0,001*

* İstatistiksel fark Sağlık Memurluğu öğrencilerinden kaynaklanıyor.

Tablo 4. AIDS Bilgi anketi alt gruplarının sınıflara göre puan ortalamaları

	1.sınıf	4.sınıf	t	p
Korunma (n=174)	89,2±13,6	95,7±7,8	3,77	0,001
Bulaşma (n=149)	81,5±10,4	84,8±10,7	1,89	0,060
Genel bilgi (n=177)	83,0±14,6	90,8±10,7	4,01	0,001

Tablo 5. SYO Öğrencilerinin AIDS'e ve AIDS'li bireylere karşı tutumları (%)

	KKM	KM	GY	K	KK
Öğrencilerin üniversitedeki derslerde AIDS konusunda bilgilenmeleri önemlidir (n=190)	5,8	2,6	2,1	27,9	61,6
AIDS olsam girişimde bulunacak sağlık personeline söylerim (n=174)	6,3	4,2	13,2	28,9	38,9
AIDS'e yakalanmaktan korkuyorum (n=187)	15,8	8,9	9,5	30,5	33,7
Cinsel ilişkide bulunurken latex prezervatif kullanmaya istekliyim (n=182)	8,4	6,3	30,0	23,7	27,4
AIDS olan birinin yaşantısını olabildiğince normal sürdürmesine izin verilmelidir (n=189)	16,8	18,9	8,4	35,3	20,0
AIDS olsam yakınlarıma söylerim (n=190)	11,1	9,5	30,5	30,5	18,4
Kitle iletişim araçlarında AIDS'lilerin üzücü durumlarına daha fazla yer verilmelidir (n=188)	11,1	16,3	19,5	34,2	17,9
AIDS'e yakalanmaktansa başka hastalıklara yakalanmayı tercih ederim (n=190)	14,7	11,6	36,3	21,1	16,3
AIDS'li birine sempati duymam (n=189)	8,9	24,2	27,4	23,7	15,3
AIDS'li biriyle aynı evi paylaşmam (n=189)	10,5	17,9	26,8	32,1	12,1
AIDS'li olduğunu bildiğim insanlardan uzak dururum (n=189)	17,4	43,7	13,7	14,2	10,5
Birlikte çalıştığım bir arkadaşım AIDS'li olsa sağlığımdan endişe ederim (n=190)	23,7	25,3	10,0	31,1	10,0
AIDS'li birinin bana dokunmasını istemem (n=188)	17,4	35,3	17,9	18,9	9,5
AIDS'li insanlardan kaçınırım (n=186)	16,8	42,6	10,5	18,9	8,9
Eşimin AIDS olduğunu öğrensem onu terk ederim (n=190)	24,2	27,9	34,7	4,2	8,9
AIDS'le ilgili yeterince şey duydum, daha fazla şey duymak istemiyorum (n=186)	38,4	35,3	7,4	9,5	7,4
AIDS'li biriyle eskiden arkadaşım olsa bile görüşmezdim (n=188)	33,7	39,5	11,6	7,4	6,8
AIDS'li insanlar biraraya getirilip toplumdan uzak tutulmalıdır (n=190)	49,5	33,7	6,3	4,7	5,8
AIDS'li insanların büyük ihtimalle cinsel açıdan rahat bir yaşamları vardır (n=186)	38,9	24,2	16,3	13,2	5,3
AIDS beni hiç ilgilendirmiyor (n=190)	60,5	25,3	6,8	3,2	4,2

KKM= Kesinlikle katılmıyorum; KM= Katılıyorum; GY= Görüşüm yok; K= Katılıyorum; KK= Kesinlikle katılıyorum

TARTIŞMA

Bu çalışmada öğrencilerin en fazla bilgi edinme kaynakları sırasıyla okul dersleri, gazete, dergi ve kitaplar ve radyo-televizyon haberleridir. Üniversite öğrencilerinde yapılmış benzer bir çalışmada, öğrencilerin çoğu gazete, kitap, dergi ve radyo-televizyon haber programlarından bilgilendiklerini, okul derslerinden AIDS hakkında hiç ya da çok az bilgi

edindiklerini ifade etmiştir. Birçok çalışma üniversite öğrencilerinin başlıca bilgi kaynağının medya olduğunu göstermektedir. Ancak Türkiye'de medyanın AIDS hakkında yanlış bilgilendirmede bulunduğu da sorgulanmaktadır (4). Cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında yapılmış bir araştırmada öğrenciler en çok gazete ve dergilerden ve ikinci sıklıkta televizyondan bilgilendiklerini belirtmiştir (7). Çalışan ebeler de başlıca bilgi kaynaklarının kitle iletişim araçları

olduğunu ifade etmiştir (8). Sağlık bilimleri dışında bir grup üniversite öğrencisiyle yapılmış araştırmada en sık televizyondan, ikinci sırada gazete ve dergilerden, bir başka çalışmada da yine en çok televizyondan bilgilendiklerini belirtmişlerdir (9,10). Bizim çalışmamızda okul derslerinin ilk kaynak olması Sağlık Yüksek Okulu öğrencilerinden beklendiği biçimde olumlu bir durumdur.

Öğrencilerin en yüksek oranda doğru yanıt verdikleri sorular “stres AIDS’e neden olur”, “karşı cinsle korunmasız cinsel ilişki HIV’i bir kadından bir erkeğe bulaştırabilir”, “karşı cinsle korunmasız cinsel ilişki HIV’i bir erkekten bir kadına bulaştırabilir” ve “kan nakli sırasında hastalıklı kan almak kişiye HIV bulaştırabilir” olmuştur. Sağlık bilimlerinden öğrencilerin de bulunduğu benzer bir çalışmada, öğrencilerin en çok doğru yanıt verdikleri bilgi soruları bu sonuçlarla uymaktadır: “enfekte bir kanla yapılan kan nakli ile HIV bulaşabilir”, “korunmasız cinsel ilişki HIV’i bir erkekten bir kadına bulaştırma riski taşır” ve “cinsel ilişki sırasında kondom kullanımı HIV’in bulaşmasını önler” (4). Kondom kullanımının HIV’in bulaşmasını önleyeceği hakkındaki maddeye SYO öğrencilerinin %91’inin doğru yanıt vermesi beklenenin altında bir durumdur. Ancak hemşirelik öğrencileriyle yapılmış bir çalışmada da kondomun bulaşma riskini azaltması aynı oranda (%91) doğru yanıtlanmıştır. Bu çalışmada AIDS’in kan ve kan ürünleri yoluyla bulaştığı %98 oranında doğru yanıtlanmıştır (11).

“AIDS’li insanlar genellikle yetersiz bağışıklık sistemlerine bağlı olarak hastalıklara yakalanırlar”, “sivrisineklerden, sineklerden ve karıncalardan HIV bulaşabilir”, “bir kişi oral seks yoluyla HIV alabilir” ve “HIV anne sütüyle bulaşabilir” ifadeleri ise en az doğru bilinen ifadelerdir. Benzer çalışmada, öğrencilerin üçte ikisi sivrisinek ve sineklerden HIV’in bulaşabileceği, yarıya AIDS’lilerin yetersiz bağışıklık sistemleri nedeniyle hastalıklara yakalandıkları ve HIV’in hasta bireyle gelişigüzel herhangi bir temasla bulaşabileceği, üçte biri de oral seks ile HIV alınabileceği ifadelerine yanlış yanıt vermişlerdir (4). Öğrencilerin %17,9’u günlük aktivitelerle (el sıkışma, aynı tuvaleti, aynı telefonu kullanma gibi), %26,8’i de HIV’li bireylerle tabak, çatal, bardak paylaşmakla HIV/AIDS’in bulaşabileceğini belirtmiştir. Bu veriler Sağlık Yüksek Okulu gibi derslerinde AIDS’le ilgili eğitim alan bir öğrenci grubu için okuldaki eğitimin yeterli olmayabileceğini düşündürmektedir. Nitekim kaynakların gözden geçirilmesinde hemşirelerin bilgi, tutum ve eğitimlerinin oldukça düşük düzeyde olduğu ve genellikle AIDS’ten korktukları, HIV/AIDS’li kişilere karşı olumsuz tutum geliştirme eğiliminde oldukları saptanmıştır (6). Hemşirelik öğrencilerinde yapılmış bir çalışmada da kişinin sadece dokunma

yoluyla HIV almayacağını öğrencilerin beşte biri bilmemektedir (11). “AIDS’li bir birey hiçbir belirti göstermese bile hastalığı başkalarına bulaştırabilir” ifadesine öğrencilerin %80,5’i doğru yanıt vermiştir. Yine benzer bir çalışmada bu oran %87’dir (11).

Sağlık bilimlerinden de öğrencilerin bulunduğu bir çalışmada bilgi puan ortalaması 32 bulunmuştur (4). Sağlık bilimleri dışında bir grup üniversite öğrencisiyle yapılmış bir araştırmada ise 61±15’tir (9). Sağlık bilimleri ile ilgili (tıp, diş hekimliği, eczacılık ve hemşirelik) öğrencilerin, diğer bilimlerdeki (hukuk, fizik, jeoloji, biyoloji, bilgisayar bilimleri) öğrencilerden AIDS’le ilgili korunma ve bulaşma yollarıyla ilgili anlamlı olarak daha bilgili oldukları görülmüştür. Ancak sağlık bilimleri öğrencilerinin 1/3’ünün genel tuvaletlerden enfekte olabilecekleri gibi yanlış bir inanca sahip oldukları görülmüştür (12). Başka çalışmalarda da AIDS bilgi düzeylerinin beklendiği gibi, tıp öğrencilerinde diğer fakülte (sosyal ve fen bilimleri) öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu gösterilmiştir (13). Sağlık bilimleri ile ilgili öğrencilerin bilgi puanları diğer fakültelerdekinden (teknik ve sosyal bilimler) anlamlı olarak yüksektir (7). Malatya Merkez sağlık ocaklarında çalışan ebelerin bilgi puan ortalaması 83,1 bulunmuştur (8). Hemşirelik öğrencilerinin de bulaşma ve korunmayla ilgili bilgi düzeyleri yüksektir (14,15). Bu çalışmada SYO öğrencilerinin bilgi puanı ortalaması ve başlıca sorulara verdikleri doğru yanıtlar genel olarak yüksektir. Ancak çalışmanın kısıtlılığı olarak diğer çalışmalarda kullanılan bilgi anket sorularının -benzerlikleri çok olsa da- farklı olması göz ardı edilmemelidir.

Sağlık, teknik ve sosyal bilimlerden öğrencileri kapsayan araştırmada 4.sınıfların bilgi düzeyleri 1.sınıflardan anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur (7). Bizim çalışmamızda da benzer biçimde 4.sınıf öğrencileri, 1.sınıftakilere göre anlamlı olarak daha yüksek bilgi puanına sahiptir. Özellikle korunma yolları ve genel bilgilerle ilgili puanlarda 4.sınıflar anlamlı fark göstermektedir. Sağlık ya da sağlık bilimleri dışındaki üniversite bölümlerinde, sınıf arttıkça öğrencilerin genel olarak HIV/AIDS bilgileri farklı kaynaklardan da olsa artmaktadır.

Çalışmamızda, genel bilgi alt grup puanları sağlık memurluğu öğrencilerinde, hemşirelik ve ebeler öğrencilerinden anlamlı düzeyde yüksektir. Toplam bilgi puanları da arada anlamlı fark olmamakla birlikte erkeklerde daha yüksektir. Bunda erkek öğrencilerin bilgi kaynaklarına daha çok ve kolay şekilde ulaşmaları, erkek öğrencilerin bu konulara daha çok ilgi duyması etkili faktörler olarak tartışılabilir.

Öğrencilerin bilgi düzeylerinin yüksek olması tutum ve davranış geliştirmede önemlidir. Alman ve

Avusturyalı hemşirelik öğrencilerinde ve kırsal alanda çalışan okul hemşirelerinde yapılan araştırmalarda, bilgi düzeyleri arttıkça olumlu tutumlar sergiledikleri gösterilmiştir (5, 14, 16). HIV/AIDS'li hastalara sağlık bakımı sunan hemşirelerin kalitesiyle ilgili çalışmalarda hemşirelerin davranışlarının özellikle de hasta homoseksüel ise çelişkili olabildiği, hatta bazı durumlarda fiziksel temastan kaçınma biçiminde olduğu gözlenmiştir (17,18). Bir başka araştırmada da üniversite öğrencilerinde AIDS'li hastalara karşı tutumlar konusunda çelişkili ifadeler vardır. Hem olumlu hem de olumsuz tutumları bir arada gösterebilmektedirler (4). Bir çalışmada sürpriz bir şekilde, diğer öğrencilerden anlamlı düzeyde farklı olarak sağlık öğrencilerinin %5,6'sı AIDS'li hastaları reddetme davranışı göstermektedir (12). Bu çalışmada SYO öğrencilerinin yarısından fazlası AIDS'li olduğunu bildikleri kimselerden uzak durmayacaklarını, AIDS'li birinin kendilerine dokunmasından rahatsız olmayacaklarını, AIDS'li kişilerden kaçınmayacaklarını, AIDS'e yakalanmaktan korktuğunu ve yarıya yakını AIDS'li biriyle aynı evi paylaşmayacağını ifade etmiştir. Diğer kaynaklarda saptandığı gibi sağlık bilimlerinde öğrenim gören öğrenciler olmalarına rağmen bazı önyargılı ve çelişkili tutumların mevcut olduğu düşünülebilir. Öğrencilerin yarıya yakın bir kısmının AIDS'li hastalardan uzak duracağını belirtmesi AIDS'li hastalar açısından çok olumsuz bir tutumdur.

ÖNERİLER

Sağlık ve sağlık hizmeti sunumu ile ilgili öğrenim veren okullarda Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH) ve özellikle HIV/AIDS'i önleme, korunma ve AIDS'li hastaların bakımları konusunda etkin eğitim stratejileri ve bunlara bağlı -inançlara ilişkin modeller, deneyime bağlı öğrenme gibi öğrencilerin farkındalıklarını arttırdığı, geleneksel bilgi ve davranışlarda etkin olduğu gösterilmiş (19)- programlar geliştirilmelidir. Bu eğitim programlarının sürekli olması, bilgileri güncellemesi ve mesleki paylaşımı artırıcı yönde olması önemlidir. HIV/AIDS'ten korunmayla ilgili eğitimlerde korunma yollarının hemen hemen tüm CYBH için de geçerli olması hem eğitimcilerin, hem de katılımcıların üzerinde durması gereken bir olgudur. Burada kondomun önemi kadar tek eşlilik kavramı da özellikle vurgulanmalıdır. Toplumda HIV/AIDS'e yönelik var olan çeşitli damgalamaların (stigmatizasyon) azaltılmasında Sağlık Yüksek Okulu öğrencileri gibi önemli konumda olacak kişilerin bilgi, tutum ve davranışları belirleyici olacağından, özellikle AIDS'in de dahil olduğu cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusuna daha fazla ağırlık verilmelidir.

KAYNAKLAR

1. UNAIDS/WHO. AIDS Epidemic update: December 2005. UNAIDS/WHO, 2005, Geneva. Available at: http://www.who.int/hiv/epi-update2005_en.pdf Ulaşım tarihi: 24.11.2006.
2. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Çalışma Yıllığı, 2005. <http://www.saglik.gov.tr/extras/istatistikler/temel2005/index.doc> Ulaşım tarihi: 24.11.2006.
3. Bellingam K, Gilles P. Evaluation of an AIDS education program for young adults. J Epidemiol Community Health. 1993; 47: 134-135.
4. Cok F, Gray LA, Ersever H. Turkish university students' sexual behaviour, knowledge, attitudes and perceptions of risk related to HIV/AIDS. Culture, Health and Sexuality. 2001; 3(1): 81-89.
5. Yoder RE, Preston DB, Forti EM. Rural school nurses' attitudes about AIDS and homosexuality. The Journal of School Health. 1997; 67(8): 341-347.
6. Tierney AJ. HIV/AIDS knowledge, attitudes and education of nurses: A review of the literature. Journal of Clinical Nursing. 1995; 4(1): 13-21.
7. Gokengin D, Yamazhan T, Ozkaya D, Aytug S, Ertem E, Arda B, et al. Sexual knowledge, attitudes and risk behaviors of students in Turkey. Journal of School Health. 2003; 73(7): 258-263.
8. Ilgar M, Güneş G, Karaoğlu L. Malatya merkez ilçedeki sağlık ocaklarında çalışan ebelerin HIV/AIDS hakkında bilgi ve tutumları. Sağlık ve Toplum. 2004; 4: 75-79.
9. Ungan M, Yaman H. AIDS knowledge and educational needs of technical university student in Turkey. Patient Education and Counseling. 2003; 51: 163-167.
10. Serlo KL, Aavarinne H. Attitudes of university students towards HIV/AIDS. J Adv Nurs. 1999; 29(2): 463-470.
11. Peate I, Suominen T, Välimäki M, Lohrmann C, Muinonen U. HIV/AIDS and its impact on student nurses. Nurse Educ Today. 2002; 22: 492-501.
12. Soler P, Carretero MD, Martin C, Soler M, Gazquez JA, Perez E, et al. AIDS related knowledge and attitudes among health sciences students and students from non-health related sciences. Eur Psychiatry. 1996; 11(4): 331-333.
13. Petro-Nustas W. University students' knowledge of AIDS. Int J Nurs Stud. 2000; 37: 423-433.
14. Stiernborg M. Knowledge about and attitudes to HIV/AIDS among students in a Sydney nursing college. Nurse Educ Today. 1992; 12(3): 207-214.
15. Zimmer JC, Thurston WE. Attitudes, beliefs and practices of nursing students concerning HIV/AIDS: Implication for prevention in women. Health Care for Women Int. 1998; 19: 327-342.
16. Lohrmann C, Valimaki M, Suominen T, Muinonen U, Dassen T, Peate I. German nursing students' knowledge of and attitudes to HIV and AIDS: two decades after the first AIDS cases. J Adv Nurs. 2000; 31(3): 696-703.
17. Valois P, Turgeon H, Godin G, Blondeau D, Cote F. Influence of a persuasive strategy on nursing students' beliefs and attitudes toward provision of care to people living with HIV/AIDS. J Nurs Educ. 2001; 40(8): 354-362.
18. Petty R, Caccioppo J. The Elaboration Likelihood Model of persuasion. Advances in Experimental Social Psychology. 1986; 19: 179-182.
19. Cornelius JB. To be touched by AIDS: An HIV-Experiential Teaching Method. J Nurs Educ. 2004; 43(12): 576-77.